

ÜNİTE 1

EVRENSEL BİR KAVRAM;KÜLTÜR

*Kültür kavramı latince ekip ürün almak üretmek anlamındadır.*Düşüncelerin evrimi,teknik ve teknolojinin gelişimi,sanat etkinliklerinin çeşitliliği,hayat tarzlarının değişmesi,inanç sistemlerinin kendini yenilemesi sonucunda çok zengin anlamlara bürünmüştür.*Bir kültür uygarlığın oluşması için;bir kentin varlığı,belli bir iş emek ve çabanın gerçekleşmesi,bir üretim olayına ulaşılması ve yönetim sisteminin oluşturulması ön koşuldur.

-Kültürel emperyalizm-->Tarihin birçok döneminde egemen kültürlerin varlığının ve etkisinin olmasıdır.

-Kültürel etkileşim-->Bir kültür içinde yaşayan toplulukların kendi kültürleri içindeki farklı kültürlerin inançlarından,adaletler'inden,hayat tarzlarından etkilenmesidir.

-Kültürlenme-->Kültürel bir etkilenme sürecinde bir kültürün öteki bir kültürün etkisiyle evrim ve değişim sürecine girmesidir.

-Etnosantrizim-->Bir topluluğun yada bireyin kendi kültürünün değerlerini yüce ve tek kabul ederek farklı kültürleri kendi değer sistemiyle yargılamasıdır.

-Kültürel çatışma-->Kültürlenme olayının tek yönlü bir yol izleyip egemen kültür kimliğine bürünerek ulusal ve yerel kültürleri istila edercesine agresif bir özellik kazandığı durumda ortaya çıkar.

ÜNİTE 2

<...TARİH ÖNCESİ DÖNEM...>PALEOLİTİK (ESKİ TAŞ) DÖNEMİ;

*İnsanlar avcı ve toplayıcı olarak yaşamışlardır.*Sığınmak için mağaraları veya kaya sığınaklarını kullanmışlardır.*Avlanmak ve yaşamlarını kolaylaştırmak için aletler üretmişlerdir.*Vahşi bir yaşam sürmüşler fakat klanlar halinde yaşamışlardır.*ateşi bulmuşlardır.

NEOLİTİK DEVRİM (YENİ TAŞ DEVRİ);

*Doğada asalak olarak yaşamaya son vermişler ve tarıma başlamışlardır.*Yerleşik hayata geçip ilk köylerini kurmuşlardır.*halk klanlar halinde yaşamaya devam etmiştir.*çanak çömlek üretimini geliştirmişler.*Doğada buldukları nesnelere kap kacak olarak kullanmışlar.*tekerleği keşfetmişler,metalleri işlemeye başlamışlar.*bakır,tunç ve demir en yoğun kullanılan madenlerdir.

SÜMERLER;*şehrin merkezini tapınak oluşturmaktaydı.*her şeyin sahibi tanrı ve onun adına kenti yöneten rahipti.*çivi yazısını kullanmışlardır.*ilk yazıyı ve kent devletlerini onlar oluşturmuşlardır.

AKADLAR;*sümerlerin egemenliğine son vermişler ama sümerlerden farklı bir kültür yaratmamışlardır.*tanrı ile kral kavramı birbirinden ayırmıştır.*Kral kanun yapıcıdır.*Kral sargon dünya hakimiyetini kurmaya çalışmıştır.

BABİLLER;*Kral hamurabi kanunları yazılı olarak kayda alınmış ilk devlet yasalarıdır.

ASURLULAR;*Anadolu da ticaret kolonileri kurmuşlar.*savaş aletlerini geliştirmişler.*altını değerli maden olarak kabul eden ilk devlettir.

MISIRLILAR;*mısır aşağı ve yukarı olmak üzere ikiye ayrılır.*yukarı mısırın başkenti theben,aşağı mısırın başkenti memphistir.*eski imparatorluk döneminde piramitler inşa edilmiştir.*yeni krallık döneminde mısır en geniş sınırlarına ulaşmıştır.*mısır-hitit arasında kadeş antlaşması imzalanmıştır.*ilk takvim mısırda düzenlenmiştir.

SURİYE-FİLİSTİN;*neolitik devrim yaşanmıştır.*Mısır, Anadolu ve birçok yerden getirilen metal Suriye de işlenmiştir.*dışa kapalı bir toplum yapısına sahiptirler.*Hristiyanlık bu topraklarda başlamıştır.*Suriye de etkin olan kültür denizciliktir.*günümüz alfabesinin temelini Fenike kültürü oluşturur.*Filistin'e hakim olanlar ise İsrail oğullarıdır.

İRAN-ELAM;*İran coğrafyasına öncelikle Elam'lar daha sonra Medler ve Persler egemen olmuştur.*Pers kralı "kralların kralı" olarak anılır.*Persler Arami dilini kullanmışlardır.*topraklara "satrap" adı verilen Pers valileri yerleştirilmiştir.

HİTİTLER;*Mezopotamya dan çivi yazısını almışlar fakat hiyeroglif yazısını benimsemişlerdir.*Asur ticaret kolonilerine son vermişlerdir.*Mittani krallığı ile birleşmişler.*demir kullanımı artmış ve demir ticareti gelişmiştir.*Hititler tanrılarına çok bağlıydılar.

MİTTANİLER;*Hitit ve Asurluların egemenliğinde yaşamışlar,*savaş sanatında süvari ve at arabasının kullanımını ilk kez dünya kültürüne kazandırmışlardır.

URARTULAR;*metal işçiliğinde ileri gitmişler ve krallarını kaya mezarlarına gömmüşlerdir.*çivi yazısını kullanmışlardır.

FRİGLER;*Kralları gordios ünlü 'gordios düğümü'nü yapan kişidir.Büyük İskender bir kılıç darbesiyle düğümü çözmüştür.*Mimaride taş,kerpiç ve ahşap kullanmışlardır.

LİDYALILAR;*Kraliyet tarafından ağırlığı ve değeri garanti altına alınan ilk parayı kullanmışlardır.*dinlerinde kuvava baş tanrıçadır.*atlı askerleri bulmuş ve ticaretle güçlenmişlerdir.

HELENLER;*ilk demokrasiyi ve cumhuriyet rejimini kurmuşlardır.*yazılı yasalarla toplumda düzeni sağlamaya çalışmışlardır.

spartalılar--->savaşçı kişilikleri ve disiplinleriyle öne çıkmışlardır.Köy yerine kışlalarda yaşamayı tercih etmişlerdir.atina----- >demokrasinin ilk tohumları atılmıştır.Bilge,barışçı,aristokrat ve bilimlere açık nitelikleri ile dikkat çekmişlerdir.

ROMALILAR;*Roma'da disiplin önemlidir ve bir Roma ailesinde 'baba' sözü kutsaldır.*Roma'nın en büyük başarılarından birisi elde ettiği şeyleri elinde tutabilme yetisidir.*Roma'nın en çok ilerleme kaydettiği alanlardan biri de hukuktur.*Mimaride Roma harcını kullanmaları devrim yaratmıştır.

ÜNİTE 3

<...AVRUPA DA ORTA ÇAĞ KÜLTÜRÜ. >LATİNCE ANTİK YUNAN ETKİSİ,HRİSTİYANLIK;*Orta çağ Avrupa'sı başta dil olmak üzere Roma kültürünün pek çok unsurunu benimsemiştir.*Orta çağ kültürünün oluşumunda Yunan faktörünün dolaylı bir etkisi olduğu söylenir.*Bizans kurumları kültürü ve sanatı ile de Romayı takip etmiştir.

HRİSTİYAN KÜLTÜRÜNÜN YAYILMASI VE KÖKLEŞMESİ;*Bu çağı belgeleyebilecek somut arkeolojik veriler yetersizdir.*Erken orta çağda Avrupa'nın okuma yazma bilen alt tabakası manastır çevrelerinde yetişen din adamlarından ibarettir.*Erken orta çağda inşaat malzemesi olarak taş kullanımı azalmış,ahşap kullanımı yaygınlaşmıştır.

VİKİNGLER;*Kaba,ilkel,medeniyetten uzak,göçebe ve savaşçı bir kavimdir.*taşınabilir kullanım eşyaları ve silahlar üretmişlerdir.*kuyumculuk,maden işçiliği,ahşap oymacılık ve denizcilik alanlarında ustalardır.*gemi viking kültüründe güç simgesi olarak algılanmıştır.

KRAL ŞARLMAN VE AVRUPA'NIN BİÇİMLENMESİ;*Kral Şarlman bütünleşmiş bir Avrupa hayal ederek Avrupa'nın biçimlenmesini başlatır.

KOLERANJ RÖNESANSI DÖNEMİ;*Şarلمانın kilise ve manastır inşaatlarıyla büyük bir kültürel atılım gerçekleştirdiği dönemdir.*Kral Şarlman kültürel birlik ve dil birliği için düzenlemelere girişmiştir.*Kral Şarlman saray ve manastırlara bağlı okullar açmıştır.*Kral Şarlman entellektüellerle iş birliği yapmıştır.

ROMANESK SANAT; *Bu stile roma üslubunu anımsatan anlamında romanesk denmiştir.*Roma kültürü kökenlidir.*tüm Avrupayı etkisi altına alan ilk büyük sanat akımıdır.*Hac yollarında kırsal manastırların inşası yapılmıştır.*koralenj ve otto rönesansı dönemi stilidir.

ORTA ÇAĞIN SON YÜZYILLARI,ŞEHİRLEŞME VE ETKİLERİ;*Orta çağın son yüzyılları büyük yükselişlere ve düşüşlere sahne olmuştur.*13. YY'da yaşanan yükselişin en önemli etkeni şehirleşme ve şehir kültürünün oluşmasıdır.*Entellektüel gelenek kurumsallaşmaya başlar ve zenginleşir.*kent okulları açılır ve okuma yazma oranı yükselir.*ilk üniversiteler açılır,kitapların dolaşım alanı genişler.

GOTİK SANAT;*Gotik mimarisinin en belirleyici özelliği yuvarlak kemer yerine sivri kemerin kullanılmaya başlanmasıdır.*Anıtsal nitelikli katedral ve kilise inşası yapılmıştır.

*Antik yunan filozoflarının düşünceleri batıya ilk kez "İslam filozoflarının çevirileri ve yorumlarının Endülüs devletleri aracılığıyla yaygınlaşmasıyla" ulaşmıştır.DANTE ALİGHIERİ=>İlahi komedyasıGİOVANNİ BOCCACİO=>DecaremonAZİZ AUGUSTİNO=>Hristiyan kilisesinin "tanrı devletin yeryüzündeki temsilcisi" olarak tanımlayarak bağnaz düşüncenin öncülüğünü yapmıştır.

<...ANADOLU ORTA ÇAĞI SELÇUKLU AYDINLIĞI...>SİYASAL GÖRÜNÜM;*Tarih geleneği Anadolu'da ki Türk varlığını Selçuklularla başlatır.*Anadolu'da ki orta çağ Selçuklular ve onları izleyen beylikler ile Bizans 'ın birlikte yaşadıkları bir süredir.*Türkler Anadolu da hep batıya doğru ilerlemiştir.*Selçuklular öncesi çok parçalı ve heterodoks bir kültür söz konusudur.

KÜLTÜREL GÖRÜNÜM;*Türkiye deki Selçuklu sanatı çok farklı kültür çevrelerinin süzgecinden geçmiştir.*Selçuklu olan ile olmayanın fark edilmesini kolaylaştıran göstergeler ortaya çıkmıştır.*İnanç yapıları,mezar anıtları,kervansaray ve medrese mimarisi Anadolu ya özgü biçimlere farklı bir gelişme yolu tutmuştur.*Selçuklu sanatı farklı bir çehreye sahiptir.

SELÇUKLU CAMİLERİ;*Şehirlerin odak yapılarıdır.*her şehrin toplanma yeri olduğundan toplumsal ve siyasal merkez niteliğindedir.*Cami mimarisi bir ekonomik güç belirtisi olduğu kadar yöneticinin prestij göstergesidir.*destekli iç mekan,dışta taç kapı,içte mihrap ile zengin bir süs envanteri sunmaktadır.*Cami planları farklı mimari üsluba sahiptir ve yüzyıldan yüzyıla değişir.

SELÇUKLU MEDRESELERİ;*Eğitimin amaçları doğrultusunda belirlenen okulların şehir merkezlerinde kalıcı kurumlara dönüşmesi medreselerin şekillenmesini gerektirmiştir.*şehrin odak noktasını oluşturan gösterişli mimari kütlelerdir.*dışa kapalı,küçük pencereci,giriş cephesinde taç kapıya sahip bir yapıdır.*iç bölümleri eğitime uygun olarak şekillenmiştir.*kapalı veya açık avlulu olarak iki farklı ilkeye göre şekillenmiştir.*tek veya iki katlı olabilir.

KERVANSARAYLAR VE TİCARİ HAYATTA ÖNEMİ;*Yollar üzerinde kervanların dinlenmesi ve gecelemesi için inşa edilmiş büyük hanlara "kervansaray" denir.*Yolcuları ve ticari eşyayı korumak için yapılmıştır.*iç kısımda ocaklı koğuşlar,nalbant,berber,depo hacimleri ve hamam vardır.*çoğunda bir mescitte bulunur.

KÜNBETLER,MEZAR ANITLARI;*İslam kültürü çerçevesinde 9. yy'a kadar mezar anıtı görülmez.*mezar anıtı Türklerin elinde gelişmiş bir mimari tiptir.*Koni yada piramidal örtülü mezar anıtlarına "künbet" adı

verilir.*yapıların planları kare,daire veya çokgendir.*kübnet mimarisinde en çok dikkat çeken özellik toprak düzeyinin altındaki mezar odasıdır.*Asya göçebe geleneklerinin izlerini taşır.

ANADOLU TÜRK SÜSLEMELERİ,EJDERLER VE ÇİÇEKLER;*Selçuklu motif haznesi karmaşık ve enerji dolu olduğu kadar başlangıcı daha eskilere inen çağrışımlar verir.*İslam öncesi Türk tarihinin eski katmanlarının izlerini taşır.*Selçuklu süslemelerinde 'Asya hayvan üslubunun' izlerine rastlanır.*özel bir üslup sergiler.*"Rumi" adı verilen bitkisel form tombulca bir virgüle benzetilir.*Şekillerin içinde saklı bulunan anlamın çözülmesi İkonogafi araştırmalarının problemidir fakat açıklamada yetersiz kalır.

BİLİM,EDEBİYAT,FELSEFE;*Selçuklularda kent yaşamının gelişmesi ve ticaret yollarının güvenliği bilim,edebiyat ve felsefenin ilerlemesine katkıda bulunmuştur.*Dönemin belirleyici felsefesi tasavvuf felsefesidir ve bu konuda "Mevlana Celaleddin Rumi (mesnevi-eserin dili farsçadır),Hacı Bektaş-ı Veli (makalat-bütün insanların kardeş olduğunu işlemiştir) ve Yunus Emre (divan-insan sevgisi,kardeşlik temaları işlenmiştir)" önemli isimlerdir.

